

Govor zamjenika predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine dr. Bože Ljubića na Evropskoj konferenciji predsjednika parlamenata zemalja članica Vijeća Evrope u okviru teme „Temeljna ustavna prava i slobode – učestvovanje, povjerenje i javna rasprava kao uvjet za demokratiju“

Oslo, 11. septembar 2014.

"Dame i gospodo, kolegice i kolege predsjednici i predstavnici evropskih parlamenata,

Prvo želim izraziti priznanje Parlamentarnoj skupštini Vijeća Europe i institucijama Vijeća Europe u cjelini jer pokreću debatu o suštinskim pitanjima koja se tiču ljudskih prava i pravednijeg društva u cjelini. Drugo, kao predstavnik Parlamenta Bosne i Hercegovine, države u nastajanju i demokracije u razvoju, svjestan sam da nisam najmjerodavniji davati odgovore kako unaprijediti demokraciju bilo kao politički sistem bilo kao oblik društvenog uređenja.

S obzirom na karakter države BiH i iskustvo razvoja političkih odnosa dozvolite da iznesem svoja viđenja funkcioniranja ustavnih prava u kompleksnim društvima. Budući da dolazim iz zemlje koja je multietnička, multikonfesionalna i multikulturalna ili točnije umjesto prefiksa multi- bolje bi pristajao prefiks tri-, *s obzirom da je u preambuli Ustava (koji je ustvari aneks Mirovnog sporazuma iz Dayton) primarno definirana kao država tri konstitutivna naroda Bošnjaka, Hrvata i Srba*¹.

Naravno, to nije tako bez razloga jer je Bosna i Hercegovina uz Belgiju i Švicarsku, po meni, jedina multietnička država u Europi. Budući da Vijeće Europe, a i zapadne demokracije općenito, kao ideal standarda vide prvenstveno, ako ne i isključivo, kroz jamstvo individualnih građanskih prava u ustavu, pitam se da li je to dovoljno i za ostvarenje tih prava za multietnička i podijeljena društva kao što je Bosna i Hercegovina i odmah da se izjasnim, tvrdim da nije. Mogao bih to i empirijski dokazati na osnovu skoro 20 godina

¹ *Bosniacs, Croats, and Serbs, as constituent peoples (along with Others), and citizens of Bosnia and Herzegovina hereby determine that the Constitution of Bosnia and Herzegovina...*

iskustva od završetka rata i Ustava iz Daytonu. Iskustvo ovih dvadeset godina kaže da je izostao značajniji povratak prognanih ili raseljenih u svoje prijeratne domove, odnosno nastavljeno je iseljavanje, svugdje tamo (mислеći na entitet ili kanton) gdje osim, deklarativnog i ustavnog, jamstva individualnih građanskih prava nisu bila zajamčena i kolektivna etnička prava i vice versa². Time želim reći da u multietničkim, uz to i podijeljenim društvima, teško može biti zaštite individualnih ljudskih i građanskih prava, ako uz to nisu zajamčena prava i instrumenti za zaštitu etničkih ili kolektivnih prava. Zar ima elementarnijega individualnoga prava od prava na povratak, prava da čovjek dostojanstveno živi u svom domu i da realizira kulturni i etnički identitet.

Drugo, po meni, suštinsko pitanje odnosi se na željeni standard da „Zastupnička demokracija-parlamenti – moraju ostati u središtu vladanja“. Pitam se međutim je li to uopće realno, odnosno moguće, u današnjem svijetu i sustavu vrijednosti, gdje odlučujući utjecaj na donošenje bitnih odluka kako na državnoj tako i međunarodnoj razini imaju multinacionalne korporacije, krupni kapital, vojnoindustrijski sektor, koji kontrolom financijskih tijekova i medija, utječu znatno i na izbor zastupnika u parlamente.

Činjenica je da sve veći i veći procent stanovništva i u razvijenim demokracijama živi u, ili na rubu siromaštva, ili u svojevrsnom dužničkom ropstvu.

Činjenica da u zemljama koje su percipirane kao uzori demokracije ljudi moraju raditi po dva posla, odnosno radna vremena da bi mogli vraćati dugove.

Činjenica je da su čitave države, regije pa i kontinenti (kao što je Afrika), pod dominacijom ovog neoliberalnog kapitalizma, dovedeni u stanje siromaštva i dužničkog ropstva.

U isto vrijeme raste broj bezobrazno bogatih koji sve češće bivaju izabrani na vodeće političke funkcije ili odlučujuće utječu na izbor političkih predstavnika.

² Naime građani koji su se našli kao etnička manjina u entitetu heteroetničke većine su se suočavali s nemogućnošću školovanja i informiranja na materinjem jeziku, nedostatku kulturnih institucija, kršenjem religijskih prava, pa sve do prava na ravnopravno natjecanje za radno mjesto

Kako da se obespravljani u ovakvom sustavu raspodjele bogatstva i utjecaja izbore za svoja politička prava. Beznađe i očaj čini ih podložnim i prijemčivim za različite radikalne pokrete i ideologije.

Iskustvo zadnjih izbora za Europski parlament i pojedine od država Europe govori o rastućoj podršci radikalno lijevim ili desnim partijama. Iskustvo iz prošlosti govori o masovnim prosvjedima i revolucijama zbog dugotrajnih kriza.

Nadam se da to nitko ne želi. Stoga od onih kojima je najviše dano, da parafraziram Bibliju, očekuje se i da najviše doprinesu. Naravno uz najbogatije to su u prvom redu izabrani predstavnici. Oni trebaju svoju ulogu shvatiti ne samo kao odgovornost već i kao misiju, stoga imam potrebu podsjetiti nas sve na, po meni, ključne ciljeve svakog pravednog i demokratskog društva - živjeti skupa u dostojanstvu, poštovanju povjerenju i solidarnosti.

Koja je svrha demokracije ako ne upravo to, za što je preduvjet pravednije društvo tj. mogućnost participacije u donošenju odluka te pravednija raspodjela dobara kako na državnoj tako i na svjetskoj razini.

Dobara kojih ima dovoljno za sve.

Danas kada je produktivnost rada najveća u povijesti, danas kada raspolažemo moćnim sredstvima zaštite poljoprivrednih kultura, danas kada raspolažemo najsuvremenijim sredstvima komunikacija i transporta ne vidim niti jednog razloga, za ekonomsku krizu, za neobrazovanost a još manje za siromaštvo i glad, osim ljudske sebičnosti i pohlepe.

Zato u popravljaju društva i svijeta pođimo od sebe.

Hvala na pozornosti!" (kraj)